
===== Yeni Osmanlıcılık =====

:date: 2014-11-23 02:18:14 +0200

.. :Author: Emin Reşah .. :Date: 12639

Şimdilerde *yenisı* moda. Herkesin tarihi varken *bizim de bir mazimiz var* deme ihtiyacı duyuyoruz, tarihsizliğin getirdiği dengesizliği atmak için elini attığında bulacağı tek trabzan o.

Osmanlı.

Cumhuriyet, Osmanlı ile bir kültür savaşı verdi. Hedeflediği kültür devriminin Osmanlı'yı unutturmak, onu *gömmek* adına yapıldığı bariz. Bugün Osmanlı'nın yeniden ortaya çıkması, insanlar için anlamlı hale gelmesi, özenilmesi Cumhuriyet için bir başarısızlık. Bununla beraber hayatın tabii seyri ölülerin dirilmesini gerektirdiği için şaşılacak bir durum yok.

Cumhuriyetin temeli gerçekten kültür olsaydı, ikibibeşyüz sene önce Makedon kralı İskender'in yaptığı cinsten gibi bir *kültür devrimi* yapabilseydi, Mısır'dan Afganistan'a Helenize ettiği gibi bir kültür bırakabilseydi bugün dönüp Osmanlı'da kendimizi aramaya çalışmazdık. *Türkleşme* operasyonu başarısız oldu, insanlar *Türkten çok Müslüman* kaldı ve son maceramız Osmanlı'yı hala hatırlıyoruz.

Bununla beraber Osmanlı'yı ciddi manada düşünerek, menakıb ve esatirin ötesinde anlamaya çalışıp, bugüne tatbik etmeye çalışarak tanıyan kimse yok. İnsanlara bugün kullanabilecekleri *hikayeler* lazım, onun için de *Osmanlıymış gibi yapmak* dışında, bir takım levhalar, bir takım armalar ve klasik sanatlara duyulan ilgi dışında bir Osmanlılık yok. Zira Osmanlı'yı besleyen doğal damarlar mevcut değil, taşıma suyla da en fazla bu kadar.

Milletçe kendimizi tanımakta zorlanıyoruz. Keyfiyetimiz (nasıllığımız, *quality*'miz) konusunda hikaye çok, fazlasıyla duygusal yük birikmiş, sırtımızda 1500 senelik İslam, 900 senelik Anadolu tarihini taşıyoruz. Bir yandan bizi buraya getiren saiklere ihanet etmekten, bir yandan o saikleri takip edeceğimiz diye çaptan düşmekten korkuyoruz. İki korku arasında yaşayıp giden bir millet.

Bizi buraya getiren saiklerin başında İslam var. Türklük değil. O sonradan icad olmuş ve geriye doğru atfedilmiş bir sebep. Oğuzları Anadolu'ya kovalayanlar *daha Türk* sayılabilirdi ve Anadolu'da Bizans'a paralı askerlik yapan Peçenekler 1071'den önce de mevcuttu, hatta bize Malazgirt savaşında bunların saf değiştirdiğini anlattılar. Güya Selçukluya karşı, Türklük sebebiyle savaşmak istememişler. Muhtemelen *Komnenos ne verdiyse, on fazlasını veriyorum* gibi daha *basit* bir sebebi vardı ama olsun, okul kitaplarındaki hikaye daha romantikti.

Tarihçilerin bile düştüğü, geçmişi bugünün şartlarına göre okumak yanlışına benim gibiler hepten düşüyor. Osmanlı'yı okurken de benzer hatalar yapılıyor. Bugünkü gibi bir toplumun o zamanlar, o işleri yaptığı ve dilerse yine yapabileceği düşünülüyor.

Osmanlı'nın yükselişi ve çöküşü, hemen hemen bu topraklardaki ticareti kontrol etmesiyle mütenasip ilerlemiş. Osmanlı'nın altın çağında, şöyle bir haritaya bakıyorsunuz ve Amerika yok mesela.

Doğu ile Batı arasındaki ticaret yollarının tam ortasında duran bir devlet. Sınıfları etnik değil, dini. Toplumun yapısı bugünkünden hayli farklı. Zaman makinesi icad edip, o zamana taşınısak, bugünkü mutassabımız bile üç günde günümüze kaçmak ister.

Ha, buradan bakınca, *padişah olsam ne güzel olurdu* diyor insan, evet, ama bugün *Cumhurbaşkanı olsam da güzel olur* mesela. Hatta ikisinden birini tercih etmek gerekse, herhalde kimse padişahlığı tercih etmez. Tarihi sadece *büyük adamların hikayesi* gibi okumak dedikodu cinsinden. *Magazin* mertebesinde bir tarih bu. O insanlar kendi başlarına *büyük* olmadılar, evet, Sultan Mehmed 21 yaşında İstanbul'u fethetti ama surların içindeki 5000 askerin karşısına, 50000'lik bir ordu ve toplarla çıkacak devletin başındaydı. O devleti besleyen siyasi ve ekonomik damarlar neydi? O zamanlar kimsede olmayan daimi ordunun masrafları nasıl karşılanıyordu? Onları diğerlerinden üstün yapan neydi?

Yirmi sene önceki dünyaya bağlı kalanların bile stratejik olarak yerinde saydığı bir dünyada, beşyüz sene öncesinin yüküyle *devletlik etmek* bizi yoruyor. Dini kitaplarda da çok hissedilen bir durum var: Menkıbeler hep eskiyi anlattığı için, önemli olayların geçmişte gerçekleştiğine ve iyi insanların çoktan gittiğine dair bir intiba veriyor. Bu intiba bir yabancılaşmayı getiriyor, Osmanlıya karşı *egzotik* bir ilgi uyandıran bir yabancılaşmaya.

Bu egzotik ilgi geçmiş bir filmin karakterleri arasında taraf tutar gibi izlemeye sebep. Osmanlı'nın *iyi*, diğerlerinin *kötü* olduğu bir filmi seyrediyoruz. Bir de kendimizi Osmanlı'nın *varisi* gibi görmeye alışınca, tüm bu tarihin yükü, düşüncemizi yönlendiren direksiyonların üstüne ağırlık yapıyor.

Osmanlı'yla bizim aramızdaki yakınlık, bugünkü (diyelim) Fransa'yla yakınlıktan fazla değil. Osmanlı'nın bize yakınlığı da, onun zamanındaki Rus devletinden fazla değil. Biyolojik olarak aramızda bir bağ mevcut ama ne mefkure, ne dünya, ne kültür ataları hakkıyla anlamaya imkan veriyor. Biz farklı bir dünyada, farklı gayelerle yaşayan insanlarız. Osmanlı'nın bize verebileceği de bilgisayar başındaki veledin büyük dedesinden öğrenebileceği kadar.

Bunları hoşuma giderek, zevkle yazmıyorum. Tarihe gömülüp yaşamak, benim için pek çoğundan daha zevkli. Buna rağmen geçmişin geçmişte kaldığını ve tarihe *onlar* ve *biz* diye bakmanın kimseye bir faydası olmadığını da kendime öğretiyorum. Diğer devlet ve kültürlerden, diyelim İngiliz İmparatorluğundan, Amerikan Cumhuriyeti'nin kuruluşundan, Hindistan'ın veya Endülü'sün tecrübelerinden veya Japonya'nın modernizasyonundan da öğreneceklerimiz var. Osmanlı'yı *tarihin en önemli aktörü* görünce, çözümleri de hep onun tecrübelerinde arıyoruz ve doğrusu kadar, hatta daha fazla yanlış olduğunu unutuyoruz. Ölüler tüm cevapları bilseydi, ölmezlerdi.